

Алашбаева Н.М.

**«Қазақстан темір жолы»
Ұлттық Компаниясы»
АҚ логистикасын қалыптасты-
руда инвестициялық
жобаларды басқару және
менеджменттің тиімділігі**

Республиканың темір жол қызмет көрсету саласы экономиканың өсуіне тигізуші ең маңызды фактор болып табылады. Елімізде нарықтық экономиканың қалыптасуы мен дамуы кәсіпорын үшін тұтынушы мұқтаждығын қанағаттандыру ұйым қызметінің ең басты міндеті. Осының нәтижесінде темір жол қызметінде логистикасының ролі артып, кәсіпорынның пайда табу фактор ретінде тиімді жүзеге асыру қажеттілігі туындайды. Темір жол көлігінде логистикалық қызмет жетістігін қолдану – жүк тасымалын жоғарылатушы тиімді кепіл болып саналады. Осының нәтижесінде айта кету қажет, соңғы жылдары темір жол көлігі, экономикалық процестерде алдыңғы функцияны орындаушы функцияларын орындайды және сонымен қатар, жақсы стратегиялық қорлармен қамтылған. Сондықтан республика темір жол қызметін дамытуда инвестициялар тарту мен заманауи технологияларды енгізу маңызды. Көбіне басқарушылық шешімдер осы инвестициялық проектiлер негiзiнде қабылданады. Осы мәселелер қойылған талапты өзектi де зерттеудi қажет етедi. Сондықтан, берiлген мақалада темір жол қызметіндегi инвестициялық жобалар ерекшелiгi қарастырылып, кәсіпорынның бәсекеге қабiлеттiлiгiн анықтайтын нақты ұсыныстар келтiрiлдi. Сонымен қатар, мақалада шет елдiк тәжiрибеде қолданылатын логистикалық қызметтi басқарудағы менеджменттiк жетiстiктерi қарастырылды және нарық шартына сай менеджменттiк стратегиясын тағайындау ұсынылды.

Түйін сөздер: логистика, темір жол, инвестиция, басқару, менеджмент.

Alashbaeva N.M.

**Managements by investment
projects and management
efficiency in forming of logistic
NK “Kazakhstan railway”**

One of major factors of the economy growing is a railway transport of any republic. Development and becoming of market economy in the country of any enterprise satisfaction of needs and necessities of customers. The role of logistic increases the same in a railway transport as motivation and mechanism of increase of efficiency of work of organization, providing her profitability. Drawing on accomplishments of logistic services on a railway transport – is the mortgage of increase of efficiency of грузоперевозки. It should be noted that the last years railway transport possessing a good strategic resource, performs the main duty in economic processes. On it, for development of railway transport of republic bringing in of investments and introduction of front-rank foreign technologies is needed. Because, most administrative decisions are accepted on the basis of investment project. These reasons do raising of problem actual and cause the necessity of realization of researches. In this connection in the article the features of investment project open up in a railway transport, given direction on the increase of competitiveness of organization. Also in-process examined experience of foreign countries on the management of logistic services and recommendations to work out strategists of management of enterprise are given.

Key words: logistic, railway, investment, managements, management.

Алашбаева Н.М.

**Управления инвестиционными
проектами и эффективность
менеджмента в формировании
логистики НК «АО «Казахстан
темир жолы»**

Использование достижений логистических услуг на железнодорожном транспорте является залогом повышения эффективности грузоперевозки. Следует отметить, что в последние годы железнодорожный транспорт, обладая хорошим стратегическим ресурсом, выполняет главную функцию в экономических процессах. Поэтому для развития железнодорожного транспорта республики нужны привлечения инвестиций и внедрения передовых зарубежных технологий. Так как большинство управленческих решений принимается на основе инвестиционного проекта. Эти причины делают постановку проблемы актуальной и вызывают необходимость проведения исследований. В связи с этим в статье раскрываются особенности инвестиционного проекта в железнодорожном транспорте, даны направления по повышению конкурентоспособности организации. Также в работе рассматривается опыт зарубежных стран по управлению логистических услуг и даны рекомендации разработать стратегии менеджмента предприятия.

Ключевые слова: логистика, железная дорога, инвестиция, управления, менеджмент.

**«ҚАЗАҚСТАН
ТЕМІР ЖОЛЫ» ҰЛТТЫҚ
КОМПАНИЯСЫ» АҚ
ЛОГИСТИКАСЫН
ҚАЛЫПТАСТЫРУДА
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ
ЖОБАЛАРДЫ БАСҚАРУ
ЖӘНЕ МЕНЕДЖМЕНТТІҢ
ТИІМДІЛІГІ**

Кіріспе

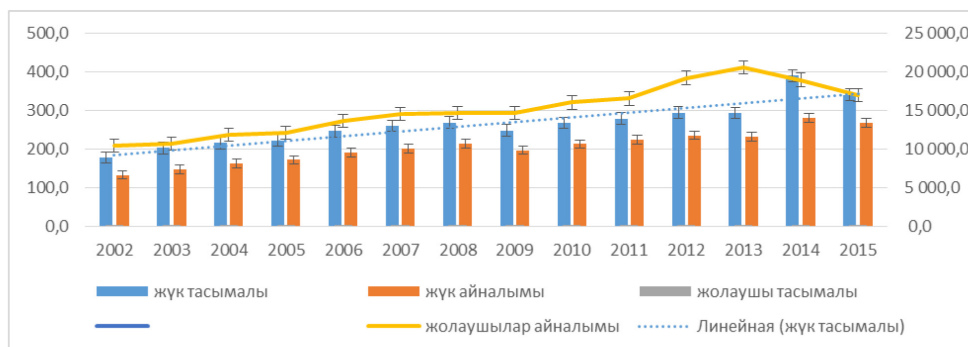
Елбасы Н. Назарбаевтың халқына арнаған жолдауында «Қазақстан жолы – 2050» бағдарламасы бойынша «Логистикалық қызмет көрсету» саласын дамыту қажеттілігін міндет ретінде алға қойған. Темір жол саласында логистикалық қызметті қолдану транзиттік әлеуетті арттырудың кепілі және темір жол қызмет көрсету саласының әлемдік темір жол жүйесіне белсенді интеграцияланудың формасы болып табылады [1]. Соңғы жылдары менеджменттік қызметтің дамуына байланысты бұл сала қызметі дамып келуде. Бәсекелестік дамыған заманда тасымалдау қызметін барысынша дамыту негізінде жүк және жолаушылар тасымалы ең маңызды көрсетіштің бірі болып, мемлекеттердің алдына қойған мақсатына айналды. Сондықтан, жүк тасымалы 2015 жылы 341,4 мың тоннаны орындаған. Бірақ 2013 жылғы мәліметтер өзгерісі бойынша 2012 жылға қарағанда 0,4% азайған, сол себептен жүк айналымы көрсеткіші де 1,9% төмен болған. Бұған себеп тасымалданатын барлық жүктердің (тас көмір, бидай, түсті металдар, мұнай өнімдері, темір және т.б.) төмен болғандығымен анықталады. Жолаушы тасымалының өзгерісі де жүк тасымалы мен оның айналымы көрсеткіштері сияқты олардың көрсеткіштерінің төмендегенін байқауға болады. Осы туындап отырған жағдайлардың нәтижесі дағдарысқа қарсы қабылданған бағдарламалар шеңберінде Қазақстан Республикасы экономикасының тұрақтылығын қамтамасыз ету мақсатында логистикалық қызметті дамыту қажеттілігін тудырады. Темір жол қызмет көрсету саласында логистиканы дамытудың басты міндеті – жедел экономикалық өрлеуге сәйкес инвестициялық жобаларды іске асыру болып табылады [2]. Бұл жүк тасымалы қызметінің Н. Исингариннің пайымдауынша 2020 жылдарға болжамы бойынша еліміздегі тасымалдау қызметінің жұмысы барынша жоғары болуы керек болған. Мемлекеттік темір жол қызмет көрсету саласының қызметінде тасымалдау қызметі ең маңызды фактор болып табылады. Сондықтан осы тасымалдау көрсеткіштерін барынша дамыту қажет. Алайда, темір жол қызмет көрсету саласындағы тасымалдау көрсеткіштерімен қатар, олардың

жеткізу уақытына әсер етуші темір жол саласы желілерінің қазіргі заманға сәйкес келмей тұрғандығы кедергі келтіруде. Бірақ темір жол қызмет көрсету саласы болжамы мен зерттеуші ғалымдардың пайымдауы жоғары деңгейде бағалайды. Осы айтылып өткен, жүк тасымалының нақты орындалуымен Н. Исингариннің пайымдау болжамын негізгі бөлімнен көруге

болады. Негізгі бөлімде нақты көрсеткіштер негізінде талдаулар жасалған.

Негізгі бөлім

Кіріспеде жазылған мәліметтер динамикасын талдайтын болсақ, мемлекетімізде тасымалдау көрсеткіштерінің динамикасы келесі 1-суретте берілген.



1-сурет – Темір жол қызмет көрсету саласы арқылы тасымалдау көрсеткіштерінің динамикасы

Ескерту – [1] дереккөзі негізінде автормен жасалған

Динамика бойынша ҚР темір жол саласы қызметі арқылы тасымалданған жүктері, жолаушылар тасымалы мен олардың айналымдарының динамикасының соңғы жылдары оң нәтижеге өзгергендігін байқауға болады. Осы негізгі көрсеткіштің нақты орындалуына байланысты

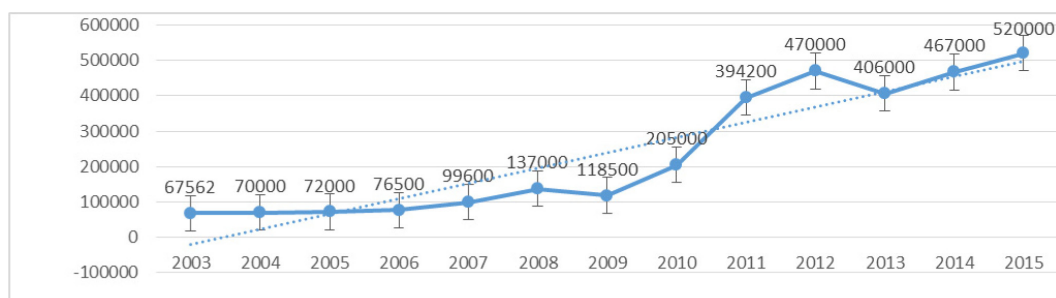
Н. Исингарин болжамын талдауға болады. Бұл динамиканың қаншалықты орындалатындығын тек нақты жұмыстар барысында байқайтын боламыз. Темір жол қызметінің жүк тасымалының 2020 жылдарға арналған сандық көрсеткішін келесі 1-кестеден көруге болады.

1-кесте – Темір жол қызмет көрсету қызметінің жүк тасымалы болжамы млн. тонна

Қызмет түрлері	2017 ж.	2020 ж.
Барлық жүк тасымалы	380	400
%-дық өсім	146	153
ішкі айналымдағы тасымалдық қызметі	192	200
%-дық өсім	136,8	142
экспорттық тасымал	114	119
%-дық өсім	134,4	140
импорттық тасымал	38	41
%-дық өсім	170,4	184
транзит	36	40
%-дық өсім	272,7	303
Ескерту – [2] дереккөзінен алынған		

2020 жылғы қабылданған жобалар негізінде Қазақстандық көлік жобаларына салынатын инвестициялар 40 млрд долларды құрайтындығын «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ өз жоспарына кіргізген болатын. Бұл қабылданған жоспардың мақсаты еліміздің темір жол қызмет көрсету саласын бәсекеге қабілетті сервисті ұсынуға және тасымалдаудың барлық түрлері бойынша көлемдерін арттыруды көздейді [3]. Бұл «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ тарапынан Президентіміздің алдына қойған міндеттерін орындауға өз

септігін тигізеді. Тапсырмасы негізінде елімізді Еуразия континентіндегі логистикалық және транзиттік хаб ретінде қалыптастыру бойынша іс-шаралар атқарылады. Айта кету керек, тәуелсіздігімізден кейін елімізде 2,5 мыңнан астам шақырым темір жол қызмет көрсету саласында темір жол желілері салынды. Бұл барлық мемлекеттер ішіндегі ең жоғары көрсеткішті көрсетеді. Осы бағытта «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ қызметіне салынған инвестициялар көлемінің ауқымын келесі 2-суреттен көруге болады.



2-сурет – «Қазақстан темір жолы» акционерлік қоғамының 2003-2015 жылдар аралығында салған инвестициялар ауқымының көлемі

Ескерту – «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ-ның мәліметтері негізінде автормен жасалған

2-суретте берілгендей 2003 жылғы «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ өндірісіне салған инвестициялар ауқымының көлемі 67 562 млн. теңгені құраған, бұл 2015 жылғы мәліметтермен салыстырғанда алты жарым есеге артқанын көріп отырмыз [4]. «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ инвестициялар жобасының іске асырылуы салада менеджменттік басқарудың жұмыс жасайтындығымен айқындалады. Бұл «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ қызметінің тұрақты жұмысын қамтамасыз етуге және тасымалдау қызметтерінің сапасын, сонымен қатар сала қызметтерінің қауіпсіздігі арттыруға септігін тигізеді. Бұл ин-

вестициялық жобаның нәтижесін «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ өз қызметін 100,7%-ға орындаған, яғни сандық көрсеткіш негізінде жоспардың орындалуы 520 000 млн. теңгені құраған. «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ болып жатқан қаржылық дағдарыстарға қарамастан, 2010 жылдан бері республиканың көлік кешенін дамыту барысында инвестициялық салымдардың төмендегені байқалмайды. Осы орайда салынып жатқан инвестициялық жоба негізінде Қазақстан Республикасының көліктік инфрақұрылымын дамыту жоспарын келесі 2-кестелік мәліметтерден көруге болады [5, 6].

2-кесте – Қазақстан Республикасының темір жол инфрақұрылымын дамыту

Нысаналы индикатор	Өлшем бірлігі	Есепті кезең			Жоспарлы кезең			
		2012 жыл	2013 жыл	2014 жыл	2015 жыл	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
– жүк тасымалдары	млн. тонна	3 014,3	3 397,4	3 926,6	4 550,3	5 050,3	5 550,3	5 950,3

2-кестенің жалғасы

– жолаушылар тасымалдары	млн. адам	18 483,5	18852,7	19229,8	19614,3	20202,7	20606,7	21019,9
– жүк айналымы	млрд. т-км	368,1	427,0	476,5	537,9	582,9	632,9	982,0
– жолаушылар айналымы	млрд. ж-км	211,3	215,5	219,8	224,2	231,0	235,6	243,0
Ескерту – [5, 6] дереккөзі негізінде автормен жасалған								

Еліміздің географиялық орналасуының мүмкіндігі мемлекет темір жол қызмет көрсету саланың дамуына үлкен үлесін қосады. Сонымен қатар, елдің көліктік-логистикалық жүйесін дамытудың ең маңызды дамыту сала болғандықтан аса қажеттілігін көрсетіп отыр. Қабылданып жатқан жобалар негізінде Қазақстанның басты мақсаты халықаралық деңгейде сауда-логистикалық, қаржылық-іскерлік, инновациялық-технологиялық және туристік кешендерді құру мақсаты қойылды. Бұл жобалар жоғары бәсекелестік деңгейіне жетелейтін көліктік-логистикалық жүйеге келтіріп, келесі міндеттерді қамтиды: Қазақстанның логистикалық ортаға айналуы, транзиттік өткізудің жоғары болуы, экспортты барынша арттыру және ұлттық экономиканың ішкі қажеттіліктерін қанағаттандыру, халықтың тұрмыс жағдайын жақсарту.

Ол үшін көліктік-логистикалық жүйені қалыптастыру мен менеджменттің қазіргі заманғы әдісін қолдануы керек. Әлемдік деңгейде көліктік-логистикалық қызмет көрсету орындарын құрудың негізгі артықшылықтарын қазіргі кездегі экспорт пен транзиттің көлік-

тік-логистикалық қызметті арттырудың маңызы көп. «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ қызметін жүзеге асыру көліктік-логистикалық жүйені дамыту бойынша келесідей міндеттерді қарастырады:

- логистикалық ішкі және сыртқы нарық желісін дамыту;
- жеткізіп беру бойынша басқару мен логистикалық қызметті енгізу;
- контейнерлердің санын көтеру;
- инновациялық технологияларды енгізу;
- кадрлық дәреженің көтерілуі;
- ұйымдастырушылық шараларын жоспарының уақылы орындалуы;
- салада менеджменттің дамуы;
- қарым-қатынастың нығаюы;
- транзиттік мүмкіндік;
- темір жол магистральдары жүйесін дамыту.

Осы кезекте, темір жол саласы инфрақұрылымының даму деңгейін арттыру барысында «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ инвестициялық жоба негізінде тізбектелген жоспарын келесі кесте негізінде көруге болады.

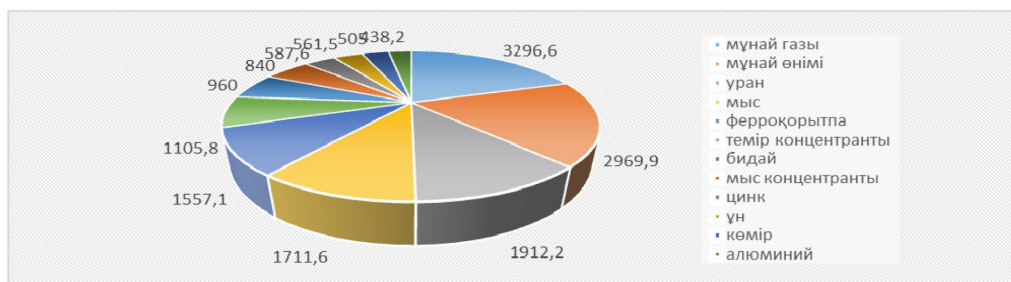
3-кесте – «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ инвестициялық жоба негізінде негізгі көрсеткіштері бойынша есепті жыл мен алға қойылған жоспары

Тікелей нәтижелер көрсеткіштері	Өлшем бірлігі	Есепті жыл	Жоспарлы кезең			
		2014 жыл	2015 жыл	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
1. Темір жолдары желісінің ұзақтығы бойынша (Жезқазған – Бейнеу); «Арқалық – Шұбаркөл»)	км	-	214	988	-	-
2. Теміржолдарының жағдайын жөндеу	км	800	1000	1 000	1 000	1 000
3. Экспорттық ӨӨҚ-дағы теміржол қызметі тасымалдау шығыстарының үлесі	%	-	10	-	-	-
4. Электрленген темір жол желісі үлесін қосу	%	28,2	28,2	30	32	35
5. Теміржол активтерінің тозуы деңгейін төмендеу	%	58	54	51	48	45
6. Жүк тасымалдау жылдамдығын 17-22%-ға, ал жолаушы тасымалдарын 25-35%-ға арттыру	км/сағат	42,72	42,73	44,0	45,0	48,0
		49,01	49,02	52,0	55,0	58,0
Ескерту – [5, 6] дереккөзі негізінде автормен жасалған						

Әлемдік тәжірибе бойынша логистиканы дамыту бойынша біраз еуропалық мемлекеттердің, айта кететін болсақ Нидерланды, Германия, Польша, Венгрия, Чехия, Австрия мемлекеттерінен өтетін транспорттық транзиттік қызметтерді кірістің бір бөлшегі ретінде қарастырады. Айталық, Голландия мемлекеті қызметтері шығарылатын экспортының жалпы көлемінде транзиттік қызмет көрсетуден түсетін кірістер үлесі 43%-ға дейін жетті. Бұл дамыған инфрақұрылым мен логистикалық желі ретінде Еуропаның ең маңызды транзиттік өткізу қызметіне айналды. Елімізде бұл көрсеткішті бүгінде 3% деңгейінде дамып келуде деп айтуға болады [5, 346].

Халықаралық қарым-қатынасты дамытуда саудада Қазақстанның көліктік логистикасын дамыту деңгейі Дүниежүзілік Банктің LPI логистикасының тиімділігі деңгейінің көрсеткіштеріне сәйкес 2015 жылы 155 елдің ішінде 78-орынды иеленген болатын. Бүгінгі күні Қазақстан «Халықаралық сауда»-2014 индикаторы бойынша Дүниежүзілік Банктің «Doing Business» рейтингтік деңгейінің көрсеткіштеріне сәйкес әлемдегі 182 елдің ішінде 168-орында болып

отыр. Дүниежүзілік Банктің есебі бойынша негізгі шығындар және халықаралық саудадағы төмен көрсеткіш жоғары шығынды логистиканың есебінен қалыптасады. Сондай-ақ тасымалдау бойынша жүктерді өңдеу рәсімі және басқа да көлік шығындары кіреді. Нәтижесінде бұл қызмет көрсетулер уақыты, қызмет көрсету құны мен қызмет көрсету сапасына әсер етеді. Сөйтіп логистикалық қызмет көрсету сауданың тежелуі мен сұраныстың төмендеуіне алып келеді. Темір жол саласында қызмет көрсету логистикалық жүйе мемлекетіміз өңірлері арасындағы экономикалық байланыстарды іске асырудың негізгі құралы болып табылады. Сондай-ақ әлемдік нарықтарға мемлекет тауарлардың экспортын басты өткізуші болып табылады. ҚР экспорттық қызметке талдау жасайтын болсақ, 2014 жылғы нәтижелер бойынша 78,2 млрд. доллар құраған, бұл өткен жылмен салыстырғанда 8,2%-ға төмен. Бұл көрсеткіш 2013 жылы да 2012 жылмен салыстырғанда 9% төмен болған. Бұл көрсеткіштің соңғы кездегі төмендеу деңгейінің себебі шикізаттар мен тауар айналымының төмендеуіне байланысты болып отыр (3-сурет) [7].



3-сурет – Шетелдік елдерге шығарылған экспортталатын тауарлар көлемі

Ескерту – автор құрастырған.

Сонымен қатар бұл көрсеткіштің төмендеуіне баға коэффициенті де әсерін тигізуде. 2014 жылы 1 тонна Қазақстандық мұнайдың бағасы 786,2 доллар болған, 2013 жылға қарағанда 3%-ға төмен. 2014 жылы нәтижелерді 2013 жылға қарағанда экспорттың төмендеуіне әсер еткен тауарлар: мұнай – 6%, мыс – 36%, темір концентранты – 29%, уран – 18%, бидай – 23% кемігені, ал бұл көрсеткіш жалпы экспорттық 80 пайызын құраған. Сондықтан бәсекеге қабілетті экономиканы қалыптастыруда темір жол саласында инвестициялық жобаларды қалыптастыруда менеджменттің бағыты үл-

кен рөл атқарады. Өйткені темір жол инфрақұрылымы екі фактор негізінде қалыптасады: тасымалдау деңгейін арттыру мен транзиттік қызметті барынша көбейту. Осыған қоса елімізде логистиканы дамытудың негізгі проблемалары:

- негізгі құралдар жетіспейтіндігіне қарамастан олардың тозу деңгейінің жоғары болуы;
- дәліздерді жүйелі басқарудың жоқтығы;
- логистика қызметінің төмен деңгейі;
- басқару жүйесіндегі институционалдық шектеулердің қойылуы;
- заманауи техника-технологиялардың жетіспеушілігі.

Қорытынды

Осы тұрғыда талдауды толықтыру мақсатында логистика қызметіне SWOT талдауды

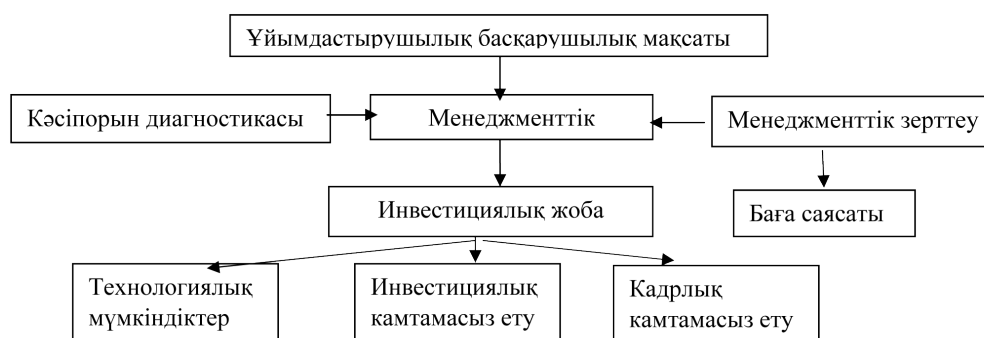
жөн көрдік. Келесі кесте мәліметі негізінде талдауды көруге болады.

«Қазақстан темір жолы» ҰК» АҚ-ның логистикалық қызметіне SWOT талдау

Күшті жақтары	Әлсіз жақтары
1) Еліміздің тиімді географиялық орналасуы; 2) Көлік инфрақұрылымының дамыған желісі; 3) Кеден одағына кіру.	1) Көлік инфрақұрылымындағы техникалық сәйкессіздік; 2) Логистика қызметін жеткілілі дәрежеде қолданылмай жатқандығы; 3) Көлік құралдарының жоғары дәрежеде тозуы; 4) Темір жол желісінің сәйкессіздігі; 5) Контейнерлік тасымалдаудың төмен деңгейі.
Мүмкіндіктер	Қауіптер
1) Логистика қызметі жүйені құру; 2) Қарым-қатынастарды дамыту; 3) Логистика қызметін ұсынатын агенттік орта құру; 4) Мультимодальді тасымалдауды нығайту; 5) Көлік құралдарын барынша жанарту.	1) Логистика қызметіне сұраныстың әсері; 2) Мемлекеттен транзиттің айналып өту мүмкіндіктері; 3) Тасымалдау бағасының жоғары болуы.
Ескерту – автормен жазылған	

Осы орайда «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ қызметінде инвестициялық жобаларды басқаруда қойылатын талаптарға: қызмет сапасын тиімді пайдалануы, төлем қабілеттілігін арттыру, қаржылық тұрақтылыққа қол жеткізу және тәуекелділікті ескеру, табыстың төмендеуіне жол бермеу. Сондықтан бұл жағдайда менеджменттің дамуы

алдыңғы мақсатқа шығады. Басқару менеджментінің мақсаты мен бағыты белгілі болған жағдайда оған қажетті инвестициялық қор салынуы керек. Осы бағыттың негізінде инвестициялық жобасы құрылады. Келесі 4-суретте инвестициялық жобаларды басқаруда менеджменттің мақсаты мен бағыты байланысын көруге болады.



4-сурет – Теміржол саласында инвестициялық жобалаудың мақсаты мен менеджменттің бағыты

Ескерту – автор құрастырған

Логистиканы қалыптастыруда инвестициялық жобаның мақсаты келесідей менеджменттік бағытты ашады:

1) «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ қызметінің тиімділігін арттыру;

2) «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ дамытудың ұзақ мерзімге стратегиясын жасауға ынталандырады.

«Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ логистикалық қызметін дамытуда ин-

вестициялық жобадан оң экономикалық нәтиже логистика қызмет пен техникалық жабдықтауда жақсы нәтиже береді. Темір жол қызметін дамытуда инвестициялар үлкен рөл атқаратындығын теріске шығаруға болмайды. «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ-ы логистикалық қызметін қалыптастыруда ұйымдастырушылық экономикалық тетіктерін жетілдіруде инвестициялық салымдар мен менеджменттің

басқарылуын қадағалау қажет. Бұл «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ-ы логистика қызметін жетілдіру тетігінің бірі. Бұл темір жол қызмет көрсету саласының қаржылық тұрақтылығын арттыру арқылы еліміздің экономикалық жағдайын түзетуге үлкен мүмкіндік болады. Өйткені әрбір саланың дамуы ел экономикасына тікелей әсер беруші фактор болып табылады.

Әдебиеттер

- 1 Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ»; электрондық қор: [http:// www.strategy2050.kz](http://www.strategy2050.kz)
- 2 Қазақстан Республикасы Ұлттық Экономика Министрлігі Статистика комитеті; www.stat.gov.kz
- 3 «Қазақстан темір жолы» Ұлттық Компаниясы» АҚ ресми сайты <http://www.railways.kz/taxonomy/term/75?page=14>
- 4 Қазақстан Республикасындағы көлік // статистикалық жинақ. – Алматы, 2015. – 38 б.
- 5 Қазақстан Республикасы көлік жүйесінің инфрақұрылымын дамытудың және ықпалдастырудың 2020 жылға дейінгі «Мемлекеттік бағдарламалар тізбесін бекіту туралы» ҚР Президентінің 2010 жылы 19 наурыздағы №957 Жарлығына толықтыру енгізу туралы ҚР Президенті жобасы – ҚР Үкіметінің 29 қараша 2013 ж. №1263 қаулысы.
- 6 Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрлігінің 2014 – 2018 жылдарға арналған стратегиялық жоспары: 2013 жылғы 31 желтоқсанындағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің № 1561 қаулысымен бекітілген.
- 7 Абдулин Р.Ж., Турсынбекулы Д. Анализ функционирования предприятий железнодорожного транспорта РК; электрондық қор: <http://www.analitika.kz/images/INDIRA/analiz.pdf>

References

- 1 Message of President N.A. Nazarbaeva to the people “Way of Kazakhstan – 2050: single aim, single interests, single future; [http:// www.strategy2050.kz](http://www.strategy2050.kz)
- 2 Ministry of National Economy of the Republic of Kazakhstan, Committee of statistics ; www.stat.gov.kz
- 3 NK «Railway Kazakhstan» mail, <http://www.railways.kz/taxonomy/term/75?page=14>
- 4 Transport Republic Kazakhstan // .– Алматы. – 2015. – 38 б.
- 5 Message of President of Republic of Kazakhstan on November, 29 2013 №1263 About the project of Decree of President of Republic of Kazakhstan “About the Government program of development and integration of infrastructure of a transport system Republics of Kazakhstan 2020” and bringing addition of Decree of President of Republic of Kazakhstan on March, 19 a 2010 g №957 “About claim of list of the government programs”
- 6 Decision of Government of Republic of Kazakhstan from December, 31 2013 №1561 About the strategic plan of Ministry of transport and communication of Republic of Kazakhstan on 2014-2018 year
- 7 R.Zh. Abdulin D.Tursinbekuli Analysis of functioning of enterprises of railway transport of PK; <http://www.analitika.kz/images/INDIRA/analiz.pdf>